

Do Taxes Count Toward My Obligation for Tzedakah?
Rabbi Elie Kaunfer

שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן א פרק א

א' האם אפשר לזקוף על חשבון מעשר כספים את הסכומים שאנו משלמים למס הכנסה לממשלה, כולם או בחלקם, וזאת בהתחשב עם העובדה שהממשלה עצמה מפרישה סכומים נכרים/ניכרים/ לצרכי צדקה וחסד, לעזרת הישיבות לקיום שירותים דתיים לבנין מקואות ושכרם של רבנים והחזקת בתי הדין הרבניים, גם יתר ההוצאות הם בגדר של צרכי צבור שכולנו חייבים בה בהיותנו אזרחי המדינה.

Is it possible to assign to my “maaser money” the sums that we pay to the government for income taxes, wholly or in part, considering the fact that the government itself distributed sizeable portions to the public welfare, to the assistance of yeshivot, to the establishment of religious institutions, mikvaot, rabbinic salaries, and support of rabbinic courts. In addition, the remaining expenses are within the public need that we are all responsible to support as citizens of the state...?

שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן א פרק ה

ובזה נבוא גם לבירור השאלה הא' שבראש דברינו אם אפשר לזקוף על חשבון מעשר כספים את הסכומים שמשלמים למס הכנסה, וכל כיוצא בזה מה שפורעים עבור צרכי הציבור.

Now we come to the question: Is it possible to count towards my “maaser money” the sums that I pay for income tax, or anything else that is paid for the public welfare?

(א) על דין הרמ"א /יו"ד/ שבס"י רמ"ט סעי' א' שפוסק דאין לעשות ממעשר שלו דבר מצוה וכו'.

The Rema (Moshe Isserles) wrote in Yoreh Deah 249:1: One is not allowed to use one's maaser money for a “devar mitzvah” [such as candles for the synagogue, or any other mitzvah. One must give it only to the poor].

פוסק הט"ז בסק"א וז"ל: וכ"ש לפרוע בהם מסים דאסור אע"ג דאיתא פ"ק דבתרא שאפי' מה שא"ה = שאומות העולם = נוטלין בזרוע נחשב לצדקה מכל מקום מיקרי זה פורע חובו מן הצדקה תדע דהא גם במה שאדם זן בניו הקטנים אמרינן בפרק נערה שנתפתתה דהוי בכלל עושי צדקה בכל עת וכי ס"ד שיוציא אדם מעשר שלו לזון בניו הקטנים עכ"ל.

The Taz (Turei Zahav – R David Segal – 1586-1667) ruled on this: And how much the more that it is forbidden to pay taxes from them. For even though we have learned in the first chapter of Bava Batra (9a): “Whatever the foreign governments collect is considered for tzedakah,” nevertheless: he is called “One who pays his obligations from charity.” This is similar to the case of a person who feeds his young children, which in Ketubot we include within “doers of charity.” Yet did anyone really think that a person should spend his maaser money to feed his own children?

הרי נלמד מדברי הט"ז דאין לפרוע מסים ממעות מעשר, ואין הפרש בין מסים שמשלמים לעכו"ם לבין מסים שמשלמים לישראל, דהא הרי גם מסים שמשלמים לעכו"ם החשיב הט"ז כתשלום - צדקה ובכל זאת אסר

Do Taxes Count Toward My Obligation for Tzedakah?

Rabbi Elie Kaunfer

לשלם זה ממעות מעשר ומנימוק דמיקרי זה פורע חובו מן הצדקה, וא"כ מאותו הטעם אסור לשלם מזה גם מסים - לישראל.

Thus we learn from the Taz that we cannot pay taxes from “maaser money,” and there is no distinction between taxes we pay to foreign governments to taxes we pay in Israel, for the Taz considered taxes paid to foreign governments as payment of tzedakah, and nevertheless forbade one to pay from “maaser money,” from the principle of “he is called: one who pays his obligations from tzedakah.” Therefore, for the same reason, one is forbidden from paying taxes from maaser money even for Israeli taxes.

(ב) אולם מאידך מזה שהט"ז החשיב תשלום מסים כתשלום - לצדקה נפתחו לפנינו דרכי - היתר באופן שכן יוכלו לשלם מכסף המעשר עבור תשלומי - מסים.

However, on the other hand, from the fact that the Taz considered the payment of taxes a form of paying charity, leniencies have been opened to us such that it is indeed possible to pay taxes from “maaser money.”

ראשית הרי יוצא לנו לפי"ז דלשיטת הב"ח ודעימי' [שרבים המה] דס"ל דאפשר לפרוע חובו ממעות מעשר א"כ יש באפשרי לפרוע ממעות מעשר גם עבור תשלום מסים בהיות דגם זה נחשב למצוה, וממילא גם לנכות מהחשבון מה שמורידים לו עבור מסים [ולתת מעשר עבור החלק שמורידים ממנו, בטענה שבחשבון הברוטו זוכה הוא בו קודם, בודאי דאינו מחויב אליכא דכו"ע כמבואר בברכ"י סי' רמ"ט בשם האוה"ח].

First – according to this reasoning, for those (like the BA”H and many others) who hold that it is possible to pay one’s obligations from “maaser money” it is therefore possible to pay taxes from maaser money, because [paying taxes] is also considered a mitzvah. [And for sure it is possible to deduct from the account that which he pays to taxes, and to give maaser only on the net portion, and not on the gross salary, as is explained by Birkei Yosef #249 in the name of the Or Hahayim (Haim ibn Attar)].

ויעוין גם בספר שו"ת אפרקסתא דעניא סי' פ"ח שנשאל באחד הנוהג לתת מעשר מכל אשר מרויח, והצליח בלאטריע/בהגרלה/והממשלה מקבלת בריש כל חלק עשירי מהסכום אי מחויב לתת מעשר גם מהחלק שמקבלת הממשלה, והעלה בתשובתו דהדבר פשוט ולית דין צריך בושש דאין זה בכלל פורע חובו דמעולם לא נתחייב זה דבר נגד הממשלה אלא שכך הוא דינא דמלכותא ומאותו חלק אין לבעל הגורל שום זכות עיי"ש].

See also the teshuva of #88 אפרקסתא דעניא, who was asked about one who had the custom to give 10% of all he earned, and he won the lottery. The government takes 10% off the top of the winnings. Is he liable to pay maaser also on the portion taken by the government? And he answered that the matter is simple that this is not a case of one who paid his obligation (from charity) – for he was never obligated on this portion. Rather, this is the law of the land, and the winner of the lottery has not rights to that portion.

ושנית לפי דברי הח"ס שהבאנו לעיל בפ"ג אות א' דס"ל דכשמתנה מתחילת התנהגותו שיוכל לעשות מהכסף שיפריש דבר מצוה, ולא דוקא נתינה לעניים, מהני זאת, א"כ הרי כמו"כ יוכל גם להתנות בכזאת [אפי' ליתר הפוסקים דלא סברי כהב"ח] שיוכל לשלם מזה גם למסים בהיות שגם זה נחשב כתשלום - למצוה, או שינכה לפי חשבון ממה שמורידים לו עבור מסים, ויחשב זה אפ"ה כמקיים מצות מעשר כספים, ומכש"כ כשמשלם מזה עבור מסים - לישראל שהכל הולך כמעט לצרכי הציבור - הישראלי.

Do Taxes Count Toward My Obligation for Tzedakah?
Rabbi Elie Kaunfer

Second – according to the words of the Hattam Sofer (R Moses Sofer 1762-1839) brought above, who holds that when one makes a commitment to maaser at the beginning of his decision to separate maaser, one can make a stipulation that he will use it for anything that is a mitzvah, not just for poor people, so too someone could make a stipulation to use maaser money for taxes, for this is also considered a payment for mitzvah. Or he could deduct the taxes he has to pay from what he takes maaser from, and nonetheless consider this a fulfillment of maaser. How much the more so when he is paying Israeli taxes, which all go to support the Israeli public.

(ג) ועוד זאת. מכיון שבאנו לכך שיוכל להתנות מתחילת התנהגותו להפרשת מעשר כספים, שישלם מזה גם עבור תשלום מסים ויחשב זה לו אפ"ה כמקיים בשלימות מצות ההפרשה, נוכל לצעוד עוד צעד קדימה ולומר דלמי שרווחיו אינם כ"כ גדולים ומה שנשאר לו אינם מספיקים לו כ"כ, ולאחר שכבר התרגל בהפרשה זאת של מעשר כספים נתוספו לו תשלומי מסים מצדדים שונים שלא עלה על דעתו מקודם, דאזי יש לו עצה, שיוכל להתנות על כך שיוכל לשלם מזה תשלומי מסים לפני כל מעשה ההפרשה, והגם שבאופן כללי קיבל עליו מאז להפריש מעשר כספים מ"מ הקבלה ההיא לא חלה במפורש על המעשר כספים שמפריש בפועל מדי פעם בפעם עד שנאמר שכבר חל עליהם דין לתתם לעניים כפי היכא שבסתמא עומדים לכך.

Further this: Since we have concluded that one can make a stipulation at the beginning of his practice of giving maaser money that he can pay taxes from it and this will nevertheless be considered fulfilling the mitzvah of hafrashah (separating out), we can go one step further and say that for someone whose profits are not so large, and does not have so much left over to him, and after he was already accustomed to separating out maaser, and now has to pay taxes that he had not considered, he has an opinion (on his side) that he can pay taxes from maaser money before he directs other maaser money. And even though he had accepted upon himself the custom of separating out 10%, the accepting of this custom did not apply explicitly to sustaining the poor unless he explicitly says so.

וסמוכים לזה מצאתי במפורש בספר שו"ת ערוגת הבשם חיו"ד סי' ר"כ. מחבר הספר נשאל שם אם רשאי להוציא מעות מעשר על הוצאות הדרך לקבל פני רבו. והגהמ"ח בדברי תשובתו אחרי שביאר מצות קבלת פני רבות ונו"נ = ונושא ונותן = בפלוגתא שבין המהרי"ל והמהר"ם ובהשגת הח"ס על הבאה"ג, בא להצדיק את הצדיק דמעיקרו הבעל באה"ג ז"ל וכותב לומר דס"ל דמה שכתב המהרי"ל הטעם דהמעשר שייך לעניים ולא כל מיני, היינו דוקא במעשר שכבר הפריש סתם בזה י"ל שכבר זכו בו העניים, אבל במעשר שעדיין לא הפריש ל"ש לומר שכבר זכו בו העניים דהו"ל דבר של"ב = שלא בא = לעולם, וא"כ אם הפריש המעשר אדעתא ליקח ממנו למצוה מעולם לא זכו העניים, ואף שכבר התנהג עד עתה לחלק מעשרו לעניים מ"מ אין לחייבו עתה מטעם נדר דעיקר הנדר לא הי' אלא על גוף ההפרשה, אבל מה שהי' מחלקו לעניים לא שייך למימר שהוא כבר חל עליו מטעם נדר וכו'. ולכן מסיים הספר שם וכותב וז"ל: וא"כ ממנו נקח לנ"ד, דודאי מעות מעשר שכבר הפריש סתם מחויב לחלוק לעניים שכבר זכו בו כמש"כ הח"ס בשם המהרי"ל, אבל הריוח שיזדמן לידו מכאן ואילך ממנו יוכל לפרוש המעשר אדעתא לעשות ממנו צרכי מצוה האמורה ולסמוך על שיטת הבאה"ג עכ"ל עיי"ש. וא"כ ה"ה באפשרי לעשות כן גם בנדו"ד ובעפ"י יסוד ההנחה של הט"ז הנ"ל, שגם תשלום מסים נקרא דבר מצוה, ובפרט תשלום מסים לשלטון והנהגה ישראלית.

And close to this I found explicitly in a teshuva of the Arugat HoBosem (YD #220). The author was asked if he is permitted to spend maaser money for travel expenses to see his teacher (rebbe). And the esteemed author in his response, after he detailed the mitzvah or

Do Taxes Count Toward My Obligation for Tzedakah?
Rabbi Elie Kaunfer

greeting one's teacher, and writing about the back and forth between the Maharil and the Maharam...says that when the Maharil claimed that maaser only belongs to the poor and not to any mitzvah, that was only in a case of someone who separated out the maaser for the poor. But for someone who had not yet separated out the maaser, one cannot say it is only for the poor. Therefore, if he separated out the maaser with the intention to dedicate some of it to other mitzvot, the poor do not have a claim on it. And even if up until now he had dedicated his maaser to the poor, one does not have to hold him to this (in the future) as if he took a vow, for the vow was to separate out the 10%, not to direct it to the poor. Thus the author concludes: If so, we can apply this to our case: The maaser money that he has separated without designation he is obligated to pay to the poor, for they have already claimed a right to it, as the Maharil stated. But the profits that he earns from here forward, he can separate them with the intention of donating them to other mitzvot...If so, this is the case in our case, and since the Taz calls paying taxes a mitzvah, and specifically paying taxes to the Israeli government.

ויעוין בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' צ"ד שנשאל בשם גם כן בדיוק כאותה השאלה של ערוגת הבשם הנ"ל, ואפילו מאותו השואל שבשם, ושם בתשובה לא עלה על דעתו כעצת הבעל ערוגת הבשם, ועצתו בשם הוא רק זאת שישאל על הנהגתו אשר נהג עד כעת להפריש מעשר, ושוב יקבל עליו מחדש להתנהג במנהגו גם אח"כ רק שיתנה כבר בתחילתו שיוכל ליקח ממעות זה למצוה כזו וכדומה לו, ומותר שוב לכו"ע אף להמהרי"ל עיי"ש.

ולפי דבריהם ונימוקיהם של הערוגת הבשם ונטע שורק שם יוצא שגם ההולך לא"י לשם מצוה ולמען ילמד ליראה את ד' בחצרות בית אלקינו רשאי ג"כ להוציא ממעות מעשר על הוצאות הדרך בכנ"ז, וזה דלא כדראיתי בספר בית דינו של שלמה חיו"ד סי' א' דאין רשאי להוציא ממעות מעשר בעד יציאותיו לדרך יעו"ש.

והגם שגם לפי"ד הנטע שורק שם ג"כ לא ננעלו שערי - העצה בזה, וכנ"ז, מ"מ אציין שכדעת הבעל ערוגת הבשם מצאתי דס"ל נמי הכי גם בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' קס"א, ומה שהניין לן ביותר שבשם נשאל במפורש כגוונא של נידוננו, במי שנוהג ליתן מעשר כספים אם יכול לשלם מן המעשר מה שצריך ליתן מס להקהל, והשיב, דזה ודאי שיוכל להתנות שיפרע מזה ג"כ המס שחייב ליתן לקהל כיון דהוא ג"כ דבר מצוה, אמנם מה שלא היה בדעתו ליתן ממעות מעשר וכבר נתחייב ע"י נדר וכיוצא בו זה אסור ליתן ממעות מעשר דהוי כפורע חובו ממעות מעשר, רק זה יש לו רשות מהיום ולהלאה להתנות שיוכל כל מה שצריך לאיזה דבר מצוה ליתן ממעות מעשר עיי"ש. הרי דהבעל פרי השדה ס"ל נמי בפשיטות שאפי' בלא התנה מתחילה מ"מ יוכל להתנות על מכאן ולהבא שיוכל לקחת ממה שיפריש עוד לכל דבר מצוה שהיה לרבות מסי - הקהל.

וגם לרבות בשו"ת לבושי מרדכי חיו"ד סי' קע"ט נשאל ג"כ על בכזאת, בא' שנהג ליתן מעשר מן הריוח אם בידו ליתן מזה לקופת הקהל תחת סכום הנהוג, או לחברה שהיא, והרב השואל הציע שיוכל להתנות על מכאן ולהבא, והבעל לבושי מרדכי בדברי תשובתו סמך ידו על כך שמעיקרא דדינא יוכל לחזור ולהתנות כנ"ז על מיכן ולהבא אם מטה ידו, והביא סייעתא לכך מדברי הש"ך ביו"ד בס' ר"ד סק"ט שכ' דמן הריוח הוי דשלב"ל =דבר שלא בא לעולם= ויכול לחזור בו וכש"כ במנהג אך ליתר שאת כותב שם שיעשה גם זאת שיתיר מנהג נדרו עפי"ג עיי"ש. ועיין גם בספר שו"ת מהר"ם בריסק ח"א סי' ע' ובהגהת המו"ל שם עיי"ש.

(ד) ובכלל. גם בהתחיל בסתמא להתנהג בהפרשת מעשר כספים, כל שלא פירש בהדיא שכוונתו לתתם לעניים, הגם שנהג כל הזמן לתתם לעניים, בכל זאת יש לומר דדבר זה לא קובע עדיין שכוונתו היתה בסתמא לעניים, והוא בהיות דאין מנהג קבוע על כך, ואדרבא רובא דרובא מקילין להם לתתם לכל דבר מצוה שהיא, וכדראיתי גם בשו"ת זכרון יהודה ח"ב סי' קצ"ב שכותב דבהיות שרבים מקילים בענין הפרשת מעשר כספים משו"ה גם המחמירים מקילין באיזה צד לעשות ממנו גם דברי חפץ של מצות אחרות חוץ ממתנות עניים

Do Taxes Count Toward My Obligation for Tzedakah?

Rabbi Elie Kaunfer

עיי"ש, וא"כ אמרינן דגם דעתו של הלזה בתחילת התנהגותו היתה בעצם ג"כ על כך ורק עד כה לא היה לו צורך לכך ולכן נתנם עד כה רק לעניים.

ובהדיא כתב להשיב כן בספר שו"ת שבט סופר חיו"ד סי' פ"ד, בעפ"י מה שמביא שם בשם ספר שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' פ"ז שכותב להשוות דברי המהרי"ל והמהר"ם שיש חילוק באם נוהגים במקום ליתן מעשר כספים דאז דין מעשר עני יש לו ולא יכול לעשות מצוה אחרת עם המעות, אבל באתרא דלא נהיגי ואחד נהג אז רק דין נדר יש לו ומסתמא לא נהג בשביל מעשר עני רק בתורת צדקה רק אם התנה בפירוש שיהיה לעניים ובכה"ג מיירי המהר"ם. ובהיות דמזה נראה כי מסתמא באתרא דלא נהיגי מותר לעשות שאר מצות, לכן מוסיף השבט סופר שם עפ"י"ז לבאר ולחדש לומר דהאינדא כל אתר הוא אתרא דלא נהיגי, כי המנהג (כפי ששמע) שמשלמין ממעות מעשר כל המצות ולא לעני דוקא א"כ כל הנוהג ליתן מעשר מסתמא דעתו הכי, מלבד אם אמר בפירוש שיהיה לעניים דוקא.

ועפ"י"ז העלה שם בנידונו דמותר מדינא לשלם מכסף מעשר המס שצריך לתת למי שרוצה להיות חבר לעוסקים בחדש של אמת, ורק מסיים וכותב דבכל זאת היינו דוקא אם אין לו באפשרות לבזבז ממעות שלו אבל אם יש ביכולתו לשלם ממעות שלו לא נ"ל להקל יען שמהר"ם גופא לא כתב רק אם א"א = אי אפשר = לעשות המצוה וכל החילוקים בנויים על דברי מהר"ם לכן די שנקל באופן דמהר"ם עיי"ש. וא"כ ה"נ בנדו"ד וכנ"ל.

שולחן ערוך יורה דעה סימן רמט סעיף א

ואין לעשות ממעשר שלו דבר (ב) מצוה, כגון נרות לבית הכנסת או שאר דבר מצוה, רק יתנו לעניים. (מהרי"ל הל' ראש השנה).

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ט עמוד א

וא"ר אלעזר: בזמן שבהמ"ק קיים, אדם שוקל שקלו ומתכפר לו, עכשיו שאין בהמ"ק קיים, אם עושין צדקה - מוטב, ואם לאו - באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע, ואעפ"כ נחשב להן לצדקה, שנא': +ישעיהו ס' + ונוגשין צדקה.